

AMATÖR FUTBOLCULARDA SALDIRGANLIK EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ

Mustafa Furkan OCAK¹
Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye

Yunus Tortop²
Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon, Türkiye

Sorumlu Yazar
E-mail:ocakmf@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada Afyonkarahisar bölgesinde süper amatör, birinci amatör ve ikinci amatör küme de futbol oynayan futbolcularının saldırganlık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2022-2023 sezonu Afyonkarahisar bölgesinde süper amatör, birinci amatör ve ikinci amatör küme de futbol oynayan futbolcular oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise 2022-2023 sezonu Afyonkarahisar bölgesinde süper amatör, birinci amatör ve ikinci amatör küme de futbol oynayan 228 futbolcu oluşturmuştur. Örneklem sayısı belirlenirken G Power güç analizi kullanılmıştır. Etki büyüklüğü 0.20, Alfa hata payı 0.1 ve güç değerinin 0.95 olduğu bir çalışmada toplamda 215 örneklem grubu ile çalışabileceği hesaplanmıştır. Takımlar ve futbolcular rastlantısal olarak belirlenmiş olup ankete katılan futbolcular gönüllü olarak sorulara yanıt vermişlerdir.

Futbolcuların saldırganlık düzeylerini belirlemek amacı ile Kiper (1984) tarafından geliştirilen ve geçerlilik, güvenilirlik çalışması araştırmacı tarafından yapılan 30 maddeden ibaret "Saldırganlık Envanteri" soruları kullanılmıştır. Envanter, yıkıcı saldırganlık, atılganlık ve edilgen saldırganlık için üç alt boyut içermektedir. Verilerin analizi SSPS paket programında yapılmıştır. Verilerin yüzde ve frekans değerlerine bakılmıştır.

Sonuç olarak, bu araştırmaya katılan futbolcuların, hoşgörülerini kaybolmuş, karşısındakine sabır gösteremeyen, anında sözel veya fiziksel karşılık verebilecek bir saldırganlık içerisinde oldukları görülmüştür

Anahtar Kelimeler: Saldırganlık, futbol, futbolcular

INVESTIGATION OF AGGRESSION TENDENCIES IN AMATEUR FOOTBALL PLAYERS

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the aggression levels of football players playing football in super amateur, first amateur and second amateur divisions in Afyonkarahisar region.

The population of the study consisted of football players who played football in super amateur, first amateur and second amateur division in Afyonkarahisar region in the 2022-2023 season. The sample of the study consisted of 228 football players who played football in super amateur, first amateur and second amateur divisions in Afyonkarahisar region in the 2022-2023 season. G Power power analysis was used to determine the sample size. In a study with an effect size of 0.20, Alpha margin of error of 0.1 and power value of 0.95, it was calculated that a total of 215 sample groups could be worked with. Teams and footballers were determined randomly and the footballers who participated in the survey voluntarily responded to the questions.

In order to determine the aggression levels of football players, the questions of the "Aggression Inventory" consisting of 30 items developed by Kiper (1984) and whose validity and reliability study was conducted by the researcher were used. The inventory includes three sub-dimensions for destructive aggression, assertiveness and passive aggression. The data were analysed in SSPS package programme. Percentage and frequency values of the data were analysed.

As a result, it was observed that the football players who participated in this study had lost their tolerance, could not show patience to others, and were in an aggression that could give immediate verbal or physical response.

Keywords: Aggression, football, footballers

YAZAR KATKILARI	
Konsept	1
Tasarım	1
Literatür Araştırması	1
Veri Toplama / İşleme	1
Analiz / Yorumlama	1,2
Malzemeler	1
Yazı Taslağı	1,2
Gözetim	1,2
Eleştirel İnceleme	1,2
NOT: Yazar katkılarını sıra numarasına göre karşılıklarına yazınız	

Giriş

Günümüz toplumunda spor dünyanın her noktasında izleyici kitlesine ulaşmış ve hızlı şekilde endüstri haline gelmiştir. Finansal olarak milyonlarca doları içine alan bir sektör olmuştur. Bu tüketim ve üretim içerisinde pek çok insan yakından takip etmektedir. Bununla birlikte spora karşı bakış açısı değişmekte, her geçen gün daha yüksek performans ve sonuç almayı gerektirmektedir.

Saldırganlık, İnsan yaşamının her noktasında, aile içerisinde, sokakta, spor müsabakalarında günden güne biraz daha artış göstermesi önemli bir sorun haline gelmektedir. Saldırganlığın ortaya çıkma nedenin genetik yapıdan, sinir sistemi anatomisinden, iç salgılar ve fizyoloji gibi birçok faktörü içermektedir.

Sportif müsabaka veya yarışma sırasında sile getirilen olaya dahil olan cümlelerden psikolojik, ya da toplum unsurlarından etkilenecek spor dalına özgü konulmuş kuralların dışına çıkarak, karşısındaki sporcuya etki ederek veya bir amaca ulaşmak için gerçekleştirdiği sözel ya da fiziksel eylemler olarak ifade edilebilir.

Spor bağlamında saldırganlık, sebepsiz fiziksel veya sözlü saldırı olarak tanımlanabilir ve saldırganlık, böyle bir saldırıyı gerçekleştirme niyeti olarak tanımlanabilir. Saldırganlık ayrıca 'başka bir kişiye veya kendine psikolojik veya fiziksel olarak yaralayabilen açık sözlü veya fiziksel eylem' olarak tanımlanmıştır.

Terry ve Jackson (1985) sporun rekabetçi hedefleriyle doğrudan bir ilişkisi olmayan ve bu nedenle sporun kuralları dışında gerçekleşen kontrolsüz saldırganlık olaylarıyla ilgili olan, kural sınırları içindeki son derece rekabetçi davranışlarla ilgili olmayan, zarar verici davranış olarak tanımlamıştır.

Saldırganlık, saldırgan olma eğilimlerini veya saldırganlığı kabul etmeyi ve kullanmaya istekli olmayı yansıtırken “öfke, dışarıdan (örn. rakipten gelen tehdit edici dil veya kötü hakemlik) veya içeriden (örn. kötü performansla ilgili olumsuz iç konuşma ve geçmiş yenilgilerin anıları) meydana gelebilecek çok sayıda olay tarafından tetiklenebilir (Maxwell ve ark., 2009).

Saldırganlık çalışmaları her zaman spor psikolojisi literatürünün dikkatini çekmiş olsa da, bu olgu özellikle sosyal ve kişisel etkisi ve etkileri açısından sistematik olarak unutulmuştur. Aslında, sporda saldırganlığı çevreleyen ilgi ve önemin daha sistematik bir araştırmaya yol açmadığı görülmektedir (Kimble ve ark., 2010).

Bununla birlikte, kaygı muhtemelen spor müsabakalarında en çok incelenen duygu olmasına rağmen, öfke aynı zamanda sporda en çok deneyimlenen duygulardan biridir ve her ikisi de rekabet süreci boyunca birçok kez diğer duygularla birlikte ortaya çıkar (Dias ve ark., 2013).

Simpson (2001) testosteronun rolü ve saldırganlık üzerindeki etkisi hakkında kanıt bulmuştur. Hormonların konsantrasyonundaki değişiklikler, insanların ruh hali ve davranışları üzerinde derin etkilere sahip olabileceğini söylemiştir.

Günümüzde gittikçe zorlaşan hayat şartları ve oluşan gelecek kaygısı amatör sporcuları etkilemektedir. Bu şartlardan etkilenen sporcular depresyona girebilir, stres düzeyleri artabilir ve aksiyete olabilirler. Bu çalışmada Afyonkarahisar bölgesinde amatör kümede oynayan futbolcuların saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ve varolan durumun olduğu gibi ortaya konulmasını amaçlayan genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli ataştırmacılar tarafından araştırılan konunun olduğu gibi ortaya konması gerektiği anlarda kullanılmaktadır (Karasar, 2009)

Örneklem:

Araştırmanın evrenini, 2022-2023 sezonu Afyonkarahisar bölgesinde süper amatör, birinci amatör ve ikinci amatör küme de futbol oynayan futbolcular oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise 2022-2023 sezonu Afyonkarahisar bölgesinde süper amatör, birinci amatör ve ikinci amatör küme de futbol oynayan 228 futbolcu oluşturmuştur. Örneklem sayısı belirlenirken G Power güç analizi kullanılmıştır. Etki büyüklüğü 0.20, Alfa hata payı 0.1 ve güç değerinin 0.95 olduğu bir çalışmada toplamda 215 örneklem grubu ile çalışabileceği hesaplanmıştır. Takımlar ve futbolcular rastlantısal olarak belirlenmiş olup ankete katılan futbolcular gönüllü olarak sorulara cevap vermişlerdir.

Saldırganlık Ölçeği:

Futbolcuların saldırganlık düzeylerini belirlemek amacı ile Kiper tarafından 1984 yılında geliştirilen ve geçerlilik, güvenirlik çalışması araştırmacı tarafından yapılan 30 maddeden ibaret “Saldırganlık Envanteri” soruları kullanılmıştır. Envanter, üç alt boyut içermektedir. Bunlar: yıkıcı saldırganlık, atılganlık ve edilgen saldırganlıktır. Envanterde her bir alt test 10 soru ile belirlenmiştir. Yıkıcı saldırganlıkla ilgili maddeler; “1, 2, 3, 13, 14, 15, 22, 23, 24, 29” Atılganlıkla ilgili maddeler; “4, 5, 6, 10, 11, 12, 19, 20, 21, 28”, Edilgen saldırganlıkla ilgili maddeler ise 7, 8, 9, 16, 17, 18, 25, 26, 27, 30 olarak belirlenmiştir. Envanterde kullanılan materyal, soru formu ve yanıt kâğıdıdır. Sorular bana hiç uymuyor, bana biraz uymuyor, bana uymuyor, kararsızım, bana uyuyor, bana biraz uyuyor, bana çok uyuyor arasında yanıtlamayı içeren 7’li likert tipidir.

İstatistik Analizler:

Verilerin analizi SPSS 22.00 paket programında yapılmıştır. Veriler çalışmanın amacına uygun olarak betimsel istatistik analizlerle analiz edilmiştir.

Bulgular

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Parametre	N	$\bar{X} \pm SS$
Yaş (yıl)	228	21.18 ± 2.073
Boy Uzunluğu (cm)	228	177.70 ± 5.884
Vücut Ağırlığı (kg)	228	71.40 ± 6.384
Sporcu Özgeçmiş (yıl)	228	8.81 ± 3.285

Tablo 1 de katılımcılara ait demografik özellikler görülmektedir. Katılımcıların spor özgeçmişleri sekiz yılın üzerindedir.

Tablo 2: Saldırıcılık Türlerinin ortalama değerleri

Parametre	N	$\bar{X} \pm SS$
Yıkıcı Saldırıcılık	228	42,162 \pm 11,504
Atılıcılık	228	52,496 \pm 9,979
Edilgen Saldırıcılık	228	39,798 \pm 10,842

Yıkıcı Saldırıcılık değerleri ortalamasının 42,162 olduğu, Atılıcılık değerleri ortalamasının 52,496 olduğu ve Edilgen Saldırıcılık ortalamalarının ise 39,798 olduğu görülmektedir. Yıkıcı saldırıcılık ve edilgen saldırıcılığın, atılgen saldırıcılığa göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Yıkıcı Saldırıcılıkla İlgili Sorularına Verilen Cevapların Frekans Dağılımı

PARAMETRE		Çok Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kararsız	Uygun Değil	Kısmen Uygun Değil	Hiç Uygun Değil
Haklı olan kişi, karşısındakine doğal olarak herkesin içinde sert ve kırıcı davranabilir.	N	44	39	32	34	33	6	40
	%	19,3	17,1	14,0	14,9	14,5	2,6	17,5
Beni öfkeliendiren kişiye genellikle öfkelenirim.	N	82	34	67	26	7	4	8
	%	36,0	14,9	29,4	11,4	3,1	1,8	3,5
Haksızlık karşısında kişinin hakkını araması kendi bilek ve dil gücüne kalmıştır.	N	58	29	43	44	24	9	21
	%	25,4	12,7	18,9	19,3	10,5	3,9	9,2
Eğer bir insan beni çok sınırlendirmişse üzerine yürüyebilirim.	N	102	32	40	34	15	3	2
	%	44,7	14	17,5	14,9	6,6	1,3	0,9
Sınırlendiğimde bazen öyle kendimden geçerim ki ağızımdan çıkan sözlerin farkında olmam.	N	68	39	35	40	17	14	15
	%	29,8	17,1	15,4	17,5	7,5	6,1	6,6
Bu dünyada yaşayabilmeleri için insanların acımasız olmaları gerekiyor.	N	58	36	38	45	26	7	18
	%	25,4	15,8	16,7	19,7	11,4	3,1	7,9

Benimkinin tersi olan görüş ve düşünceleri alt etmek bana keyif verir.	N	43	12	34	39	38	21	41
	%	18,9	5,3	14,9	17,1	16,7	9,2	18,0
Sinirlenirsem, tanımadığım kişilerle ağız dalaşına hatta tokatlaşmaya veya yumruk kavgasına girişebilirim.	N	41	32	45	55	22	10	23
	%	18,0	14,0	19,7	24,1	9,6	4,4	10,1
Kişinin hakkını yedirmemek amacıyla başkalarının hakkını yemesi ters bir davranış değildir.	N	32	22	19	40	37	22	56
	%	14,0	9,6	8,3	17,5	16,2	9,6	24,6
Birisi bende bir hata bulursa, ben de onun bir hatasını bulur ve ortaya dökerim	N	110	29	45	25	11	5	3
	%	48,2	12,7	19,7	11,0	4,8	2,2	1,3

Tablo 3 de, yıkıcı saldırganlıkla ilgi verilen cevapların 2 soru dışında çoğunluğunun % 50 üzerinde olduğu görülmüştür. Beni öfkeleniren kişiye genellikle öfkelenirim sorusuna %80,3 oranında, Eğer bir insan beni çok sinirlendirmişse üzerine yürüyebilirim sorusuna % 76,2 oranında ve Birisi bende bir hata bulursa, ben de onun bir hatalarını bulur ve ortaya dökerim sorusuna % 80,6 oranında olumlu cevap vermeleri dikkat çekicidir.

Tablo 4: Edilgen saldırganlıkla İlgili Sorularına Verilen Cevapların Frekans Dağılımı

PARAMETRE		Çok Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kararsızım	Uygun Değil	Kısmen Uygun Değil	Hiç Uygun Değil
Bir kişi eğer beni küçük düşürmüşse içimden onunla alay eder ve ona küfür ederim.	N	58	39	44	44	19	12	12
	%	25,4	17,1	19,3	19,3	8,3	5,3	5,3
Bir şeyi çok istiyorsam, istediğimi açıkça belirtmem, imada bulunurum.	N	44	43	36	45	29	16	15
	%	19,3	18,9	15,8	19,7	12,7	7,0	6,6
Bana haksızlık ettiğine inandığım kişilerin başına kötü işler geldiğini, mahvolduğunu hayal ederek avunurum.	N	58	26	39	40	31	16	18
	%	25,4	11,4	17,1	17,5	13,6	7,0	7,9
Bir dükkan, bir butik veya markette satıcının benimle ilgilenmediğine inanırsam onun sonradan çok fazla vaktini alarak intikamımı alırım.	N	25	23	23	50	31	9	67
	%	11,0	10,1	10,1	21,9	13,6	3,9	29,4
Bana emretmeye hakkı olmadığına inandığım bir kişinin buyruğuna ses çıkartmazsam da ya verdiği işi yapmam ya da yapsam da bir şeye benzemez.	N	15	16	29	39	42	7	80
	%	6,6	7,0	12,7	17,1	18,4	3,1	35,1
Bir kişi beni kırsa fakat sonra özür dilese beni ne kadar kırmış olduğunu en az birkaç kez üstü kapalı da olsa hatırlatmadan rahat edemem.	N	53	25	40	48	23	14	25
	%	23,2	11,0	17,5	21,1	10,1	6,1	11,0
Çevremdekiler istediklerimi yapana dek, imalar, iğnelemelerle onları tedirgin ederim.	N	41	36	37	42	37	8	27
	%	18,0	15,8	16,2	18,4	16,2	3,5	11,8
İstemediğim bir şey yapmam istendiğinde ya o işi geciktiririm ya da baştan savma yaparım.	N	93	35	31	31	18	11	9
	%	40,8	15,4	13,6	13,6	7,9	4,8	3,9

Bir arkadaşım bir istediğimi yapmamakta direnirse ona vaktiyle onun için yapmış olduğum iyilikleri hatırlatırım.	N	100	33	36	25	15	8	11
	%	43,9	14,5	15,8	11,0	6,6	3,5	4,8
İstemediğim bir yer ve toplantıya gitme vakti gelince hastalanıveririm.	N	60	45	25	44	28	10	16
	%	26,3	19,7	11,0	19,3	12,3	4,4	7,0

Tablo 4 de, Edilgen saldırganlık sorularına verilen cevaplarda; Bir kişi eğer beni küçük düşürmüştü içimden onunla alay eder ve ona küfür ederim sorusuna % 61,8 oranında, İstemediğim bir şey yapmam istendiğinde ya o işi geciktiririm ya da baştan savma yaparım sorusuna % 69,8 ve İstemediğim bir yer ve toplantıya gitme vakti gelince hastalanıveririm sorusuna %74,2 oranında olumlu yönde cevap verilmiştir. Bana emretmeye hakkı olmadığına inandığım bir kişinin buyruğuna ses çıkartmazsam da ya verdiği işi yapmam ya da yapsam da bir şeye benzemez sorusuna 56,6 oranında olumsuz yönde cevaplar vermişlerdir. Bu oranların yüksekliği dikkat çekicidir.

Tablo 5: Atılganlıkla İlgili Sorularına Verilen Cevapların Frekans Dağılımı

PARAMETRE		Çok Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kararsızım	Uygun Değil	Kısmen Uygun Değil	Hiç Uygun Değil
Rahatsızlığımı içimde tutmaktansa bu duygumu beni rahatsız eden kişiye açabilirim, örneğin; dumanından rahatsız oluyorsam, yanımda sigara içene rahatsız olduğumu söylerim.	N	61	43	50	31	19	6	18
	%	26,8	18,9	21,9	13,6	8,33	2,6	7,9
Başarısızlık karşısında kolay kolay ümitsizliğe kapılmam.	N	40	28	30	29	41	16	44
	%	17,5	12,3	13,2	12,7	18,0	7,0	19,3
Satın aldığım, fakat sonradan içime sinmeyen bir malı değiştirmeye götürebilirim.	N	33	26	26	41	23	24	55
	%	14,5	11,4	11,4	18,0	10,1	10,5	24,1
Eğer bir düşüncenin doğruluğuna inanıyorsam, bu düşüncüyü savunan tek kişi ben olsam bile yine de fikrimi savunurum.	N	18	12	26	39	33	20	80
	%	7,9	5,3	11,4	17,1	14,5	8,8	35,1
Yeni tanıştığım kişilerle rahatça konuşabilirim.	N	29	21	27	43	46	21	41
	%	12,7	9,2	11,8	18,9	20,2	9,2	18,0
Karşımdakilere gerek olumlu gerek olumsuz duygularımı rahatça açabilirim.	N	50	32	34	31	40	14	27
	%	21,9	14,0	14,9	13,6	17,5	6,1	11,8
Bir kimse görevini yapmadığında her kim olursa olsun bunu kendisine söylerim.	N	30	22	40	43	33	14	44
	%	13,2	9,6	17,5	18,9	14,5	7,0	19,3
Çok saygı duyduğum bir kişi benimkinin tersi bir düşüncüyü savunuyor diye kendi düşüncemi savunmaktan vazgeçmem.	N	85	31	45	36	16	9	6
	%	37,3	13,6	19,7	15,8	7,0	3,9	2,6
Topluluk karşısında konuşmaktan çekinmem.	N	28	32	33	39	35	18	43
	%							

	%	12,3	14,0	14,5	17,1	15,4	7,9	18,9
Bir kimseden bir istekte bulunacaksam, araya bir aracı koymaktansa gider, yüz yüze görüşürüm.	N	25	17	36	41	27	16	65
	%	11,0	7,5	15,8	18,0	11,8	7,0	28,5

Tablo 5 de, atılganlık sorularına verilen cevaplarda; Çok saygı duyduğum bir kişi benimkinin tersi bir düşüncüyü savunuyor diye kendi düşüncemi savunmaktan vazgeçmem sorusuna % 70, 6 oranında olumlu olarak katıldıklarını ifade ederken, bunun dışındaki tüm sorulara katılımcılar olumsuz cevap verdikleri görülmüştür.

Tartışma

Futbolcuların saldırganlık eğilimlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada öncelikle katılımcıların yıkıcı saldırganlık düzeyleri belirlemeye çalışılmıştır. Bu bağlamda ankette farklı sıralarda bulunan on soruya verilen cevaplara bakıldığında; “Beni öfkeleniren kişiye genellikle öfkelenirim” sorusuna %80,3 oranında bu davranış şeklinin kendileri içinde uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Benzer şekilde “Eğer bir insan beni çok sınırlendirmişse üzerine yürüyebilirim” sorusuna ise % 76,2 oranında bu davranışın da kendileri için uygun bir davranış olduğunu söylemişlerdir. Bu iki cevap da verilen sorular göstermektedir öfkeye karşı anında öfkeyle karşılık verecek ve sınırlendiren olay karşısında kişilerin üzerine yürüyebilecek bir ruh halinde oldukları görülmektedir. Bu durum yıkıcı saldırganlık içerisinde olduğumuzun bir göstergesidir. Toplumsal olarak da hoşgörümüzü kaybettiğimiz ve sakin olamadığımızın bir göstergesidir. “Birisini bende bir hata bulursa, ben de onun bir hatasını bulur ve ortaya dökerim” sorusuna verilen cevaplarda ise % 80,6 oranında bu davranışında kendileri için uygun bir davranış olduğu şeklinde bir sonuç çıkmıştır. Bu davranışta yıkıcı saldırganlığın yüksek oranlarda olduğunun bir göstergesidir.

“Haklı olan kişi, karşısındakine doğal olarak herkesin içinde sert ve kırıcı davranabilir” şeklini onaylayanların oranı %50,4 iken, “Haksızlık karşısında kişinin hakkını araması kendi bilek ve dil gücüne kalmıştır” görüşüne katılanların oranı % 57 oranında, “Sınırlendiğimde bazen öyle kendimden geçerim ki ağızımdan çıkan sözlerin farkında olmam” diyenlerin oranı 62,3 oranında, “Bu dünyada yaşayabilmeleri için insanların acımasız olmaları gerekiyor” gibi bir düşünceye evet diyenlerin oranı ise % 57,9 oranında, “Sınırlenirsem, tanımadığım kişilerle ağız dalaşına hatta tokatlaşmaya veya yumruk kavgasına girişebilirim diyenlerin oranı da % 51,7 oranlarında ve “Kişinin hakkını yedirmemek amacıyla başkalarının hakkını yemesi ters bir davranış değildir” düşüncesini benimseyenlerin oranlarında % 50,4 oranlarındadır. Yıkıcı saldırganlıkla ilgili 10 sorudan sadece bir tanesinde “Benimkinin tersi olan görüş ve düşünceleri alt etmek bana keyif verir” görüşüne %39,1 oranında bu davranışın kendileri için de uygun bir davranış olduğu ifade edilirken, % 43 oranında bu görüşe katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Tablo 3 deki bu cevaplara bakıldığında katılımcıların yüksek oranlarda yıkıcı saldırganlık içerisinde oldukları görülmektedir. Bu durum oldukça dikkat çekicidir. Yıkıcı Saldırganlık. Bireylerin herhangi bir engellenme durumunda, üzüntü veya karmaşık duygu yoğunluğu içerisinde, kendisine zarar veren kaynağa karşı, zarar verme amacı taşıyan yıkıcı bir tutum izleyip, toplumun onaylamayacağı biçimde yıkıcı bir saldırganlık sergilemesidir. Bu tür saldırganlık düşmanlık içermektedir (Kiper, 1984; Tutkun ve ark., 2010). Mil ve Şanlı, spor ortamlarında her geçen gün şiddet ve saldırgan davranışların arttığını ifade etmektedirler.

Araştırmadan elde edilen bulgularda tablo 4’ye bakıldığında %61 oranında “bir kişi eğer beni küçük düşürmüşse içimden onunla alay eder ve ona küfür ederim” cevabı vermişlerdir. Bu durum toplum içerisinde altta kalmama düşüncesine sahip olduğunu göstermektedir. %69,8 oranında “istemediğim bir şey yapmam istendiğinde ya o işi geciktiririm ya da baştan savma yaparım” cevabı verilmiştir. Bu sonuç toplumsal olarak iş etiğine gerekli özeni gösterilmediğinin bir sonucudur. %74,2 oranında “bir arkadaşım bir istediğimi yapmamakta direnirse ona, vaktiyle onun için yapmış olduğum iyilikleri hatırlatırım” cevabı vermişlerdir.

Diğer taraftan %56,6 oranında “bana emretmeye hakkı olmadığına inandığım bir kişinin buyruğuna ses çıkartmazsam da, ya verdiği işi yapmam ya da yapsam da bir şeye benzemez” sorusuna katılmadıkları görülmüştür. Katılımcıların yaklaşık %50 si, “istemediğim bir yer ve toplantıya gitme vakti gelince hastalanıveririm, bir şeyi çok istiyorsam, istediğimi açıkça belirtmem, imada bulunurum, bana haksızlık ettiğine inandığım kişilerin başına kötü işler geldiğini, mahvolduğunu hayal ederek avunurum, bir kişi beni kırsa fakat sonra özür dilesse, beni ne kadar kırmış olduğunu en az birkaç kez üstü kapalı da olsa hatırlatmadan rahat edemem” şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Tablo 4 deki bu cevaplara bakıldığında katılımcıların yüksek oranda edilgen bir saldırganlık içerisinde olduklarıdır. Bu durumda oldukça dikkat çekicidir. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da sporcu bir grubun bu şekilde saldırgan bir tavır sergilemesidir. Bireyler zarar vermenin dışında çok farklı nedenlerden dolayı da saldırganlığa başvurabilirler. Özgürlük kazanımı, statü edinimi, diğer insanları kontrol etme, otorite kurma ve başarı elde etme, bu amaçlardan bazılarıdır (Kurtyılmaz, 2005). Bu bağlamda mutlaka kazanmaya yönlendirilen sporcularda, kazanma motivasyonu saldırganlığı ne derece artırmaktadır. Spor branşlarının yapısında rakibe saldırmak ve ona üstünlük sağlamak yatmaktadır. Saldırganlığın spor branşlarına göre farklılaştığı (Pelegrín-Muñoz ve ark., 2013; Sofia ve Cruz 2017) futbolcuların saldırganlık algısının yüksek olduğu görülmektedir. Bazı spor dallarında saldırgan olmanın başarıyı getirebileceği düşünülürken oldukça yaygındır (Karayılmaz, 2006). Taraftarı olduğu bir takımın sporcusunun rakibine saldırmaması ve üstünlük sağlaması alkışlanan bir davranışken, sporcu ve taraftarların bu ince çizgiyi çok iyi belirlemeleri oldukça önemlidir. Maalesef bu ince çizgi iyi ayarlanamamaktadır. Son yıllarda spordaki şiddet ve saldırganlık olayları ciddi bir artış göstermiş ve bu durum önemli bir toplumsal problem haline gelmiştir (Güner, 2006).

Araştırmadan elde edilen bulgularda tablo 5'e bakıldığında %67.6 oranında "rahatsızlığımı içimde tutmaktansa bu duygumu beni rahatsız eden kişiye açabilirim, örneğin; dumanından rahatsız oluyorsam, yanımda sigara içene rahatsız olduğumu söylerim" şeklinde cevap vermişlerdir. Bu tepki yapılan olumsuz davranışa karşı yapılması gereken bir doğru davranış olarak düşünülebilir. Fakat burada önemli olan verilen tepkinin şekli ve şiddetidir. "%70.6 oranında Çok saygı duyduğum bir kişi benimkinin tersi bir düşünceyi savunuyor diye kendi düşüncemi savunmaktan vazgeçmem" şeklinde cevap vermişlerdir. Bu cevap da yukarıdaki soruya benzer şekilde, kişinin kendi düşüncesini nasıl savunduğudur. Savunma şekli ve üslubu önemlidir. Katılımcıların yaklaşık %50 si, "karşımdakilere gerek olumlu gerek olumsuz duygularımı rahatça açabilirim" şeklinde cevap vermişlerdir. Bu cevaplarda araştırmaya katılan futbolcuların atılgan bir saldırganlık içerisinde olduklarının bir göstergesidir.

Bu olumsuz cevapların yanında katılımcıların "Eğer bir düşüncenin doğruluğuna inanıyorsam, bu düşünceyi savunan tek kişi ben olsam bile yine de fikrimi savunurum" düşüncesine % 60 oranında, "bir kimseden bir istekte bulunacaksam, araya bir aracı koymaktansa gider, yüz yüze görüşürüm" düşüncesine yaklaşık % 50 oranlarında katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlarda katılımcıların atılgan bir saldırganlık içerisinde olmadıklarının bir göstergesidir. Bu sonuçlarda sevindiricidir.

Saldırganlıkla ilgili literatür incelendiğinde; Yapılan bir araştırmada futbolcuların farklı eğitim seviyelerinde olmalarının saldırganlık düzeylerine bir etkisinin olmadığı ifade edilmiştir (Topuz, 2008). Erşan ve arkadaşları takım ve bireysel sporcularda saldırganlık eğilimleri arasında bir farklılığın olmadığını ifade etmişlerdir (Erşan ve ark., 2009) yaş aralığındaki genç futbolcular arasındaki saldırgan davranış ve zorbalık fenomeninin seviyelerini azaltmak için genç yaş gruplarının psikolojik hazırlığına dikkat edilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur (Khudhair ve ark., 2022). Carriedo ve ark., (2021) yaptıkları bir çalışmada üniversite öğrencisinde futbol maçları izlerken, erkeklerin kadınlardan daha düşük ahlaki işlev düzeyleri ve daha yüksek düşmanlık, fiziksel ve sözel saldırganlık gösterdiklerini, bununla beraber erkeklerin futbol maçları izlerken genel saldırganlık düzeylerine kıyasla daha fazla sözel saldırganlık ve öfke bildirimini de bulduklarını söylemişlerdir. Yapılan bir başka çalışmada sporcu olmayanlarla sporcu olanlar arasındaki saldırganlık eğilimleri araştırılmış ve sporcu olmakla saldırganlık arasın yüksek bir ilişkinin olduğu ifade edilmiştir (Conway ve ark., 2024). Somoğlu ve ark., (2023) spora yaralanma kaygısı ile sporda saldırganlık ve öfke arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç

Bu araştırmaya katılan futbolcuların, hoşgörülerini kaybolmuş, karşısındakine sabır gösteremeyen, anında sözel veya fiziksel karşılık verebilecek bir saldırganlık içerisinde oldukları görülmüştür. Oysaki tüm spor branşlarında olduğu gibi Futbolun özünde de; rakibine saygı göstermek, hoşgörülü olmak, kurallara uymak, fair play ruhu ve sporcu ahlakı ile hareket etmek vardır. Bu ilkeleri öğrenen genç sporcu gurubunun böyle bir saldırganlık içerisinde olması oldukça düşündürücüdür.

Öneriler

Antrenörler sporcularını fiziksel, fizyolojik ve taktiksel olarak hazırlamanın yanında, mental olarak ahlaki değerler noktasında da gerekli eğitimleri vermelidirler.

Özellikle genç yaşta sporculara antrenörlük yapan eğitimcilerin, özellikle sporcu ahlakı ve etik değerler üzerinde

yoğunlaşmaları gerekmektedir.

Sporda şiddet ve saldırganlığın önlenmesine ilişkin her yaştan ve her kesim eğitimler verilmelidir.

Toplumun her kesiminin sağduyulu tavır ve davranışları göstermesi noktasında bilinçlendirilmelidir.

Bireyler şiddet ve saldırganlıkla ilgili yasal mevzuat konusunda bilgilendirilmeli ve bu tür davranış gösterenlere caydırıcı cezalar verilmelidir

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Afyon Kocatepe Üniversitesi'nden (Tarih: 02 Ocak 2025, Karar No: 2, Protokol No: 03.01.2025-327921) alınmıştır.

Katılımcı Onamı: Çalışmaya katılan tüm katılımcılardan sözlü onam alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Teşekkür: Çalışmaya katılan futbolcu grubuna teşekkür ediyoruz.

References

- Carriedo, A., Cecchini, J. A., & González, C. (2021). Soccer spectators' moral functioning and aggressive tendencies in life and when watching soccer matches. *Ethics & Behavior*, 31(2), 136-150.
- Conway, F. N., Todaro, S. M., Lesnewich, L. M., de Souza, N. L., Nolen, E., Samora, J., ... & Buckman, J. F. (2024). Athletes and aggression: A systematic review of physical and verbal off-field behaviors. *Aggression and Violent Behavior*, 101977.
- Dias, C., Corte-Real, N., Cruz, J. F., & Fonseca, A. M. (2013). Emoções no desporto: O que sabemos eo (que sentimos) que julgamos saber. *Revista de psicologia del deporte*, 22(2), 473-480.
- Erşan, E. E., Doğan, O. ve Doğan, S. (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin sosyodemografik açıdan değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 31(3), 231-238.
- Khudhair, M. O., Jasim, H. T., & Hani, A. T. (2022). Aggressive Behavior And Its Relationship To The Phenomenon Of Bullying Among Young Football Players Aged (17-19) Years. *Revista iberoamericana de psicología del ejercicio y el deporte*, 17(6), 399-401.
- Kimble, N. B., Russo, S. A., Bergman, B. G., & Galindo, V. H. (2010). Revealing an empirical understanding of aggression and violent behavior in athletics. *Aggression and violent behavior*, 15(6), 446-462.
- Kiper İ. *Saldırganlık türlerinin çeşitli ekonomik, sosyal ve akademik değişkenlerle ilişkisi*. Ankara Üniversitesi, Ankara, Yüksek Lisans Tezi, 1984.
- Maxwell, J. P., Visek, A. J., & Moores, E. (2009). Anger and perceived legitimacy of aggression in male Hong Kong Chinese athletes: Effects of type of sport and level of competition. *Psychology of sport and exercise*, 10(2), 289-296.
- Mil, H. İ., & Şanlı, S. (2015). Sporda Şiddet ve Medya Etkisi: Bir Maçın Analizi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 14(55).
- Özdemir, N., & Abakay, U. (2017). Kadın voleybol ve futbolcularda iletişim becerileri ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 41-52.
- Simpson, K. (2001). The role of testosterone in aggression. *McGill Journal of Medicine*, 6(1).
- Somoğlu, M. B., Albayrak, A. Y., Taşkın, S., & Taşkın, S. (2023). Sporcuların Yaralanma Kaygılarının Saldırganlık ve Öfke Düzeylerinin İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*,

12(3), 1405-1414.

Terry, P. C., & Jackson, J. J. (1985). The determinants and control of violence in sport. *Quest*, 37(1), 27-37.

Topuz R. (2008) *Amatör Futbol Oyuncularının Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Tutkun, E., Güner, B., Ağaoğlu, S. ve Soslu, R. (2010). Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*. 1(1), 23- 29

Kurtyılmaz, Y. (2005). *Öğretmen Adaylarının Saldırganlık Düzeyleri İle Akademik Başarıları, İletişim ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler: (Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma)* (Master's thesis, Anadolu University (Turkey)).

Karasar, N., 2009. *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara Nobel Yayın Dağıtım.

Karayılmaz, A. (2006). *Amatör küme futbolcularını saldırganlığa iten psiko-sosyal nedenler (Zonguldak Süper Amatör Ligi örneği)* (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).

Güner, B. Ç. (2006). *Takım Sporları Ve Bireysel Sporlar Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.

Cin, H., Yılmaz, B. H., & Ektirici, A. (2022). *Sporcularda Öfke ve Saldırganlık Algısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 17(2), 230-243.

Pelegrín-Muñoz, A., Serpa, S., & Rosado, A. (2013). Conductas agresivas y antideportivas en deporte de competición: Análisis de variables personales y ambientales relacionadas. *Anales de Psicología/Annals of Psychology*, 29(3), 701-713.

Sofia, R., & Cruz, J. F. A. (2017). Unveiling anger and aggression in sports: The effects of type of sport, competitive category and success level. *Revista de psicología del deporte*, 26(2), 21-28.